

ÄLDREOMBUDETS RAPPORT ÅR

2021

Innehåll

Inledning	3
1 Uppdrag och syfte	3
2 Beskrivning av nuläge	4
2.1 Seniorguiden	4
2.2 Besök	5
2.3 Synpunkter	5
2.4 Information	5
2.5 Omvärldsbevakning	5
2.5.1 Nationellt nätverk	5
2.5.2 FN:s decennium av hälsosamt åldrande	6
3.1 Förebyggande information	6
3.2 Seniormånad	7
3.3 Stödlinjen	7
3.4 Revidering av pensionärs- och funktionshinderrådets reglementen	7
3.5 Hälsoenkät	7
4 Förbättringsområden	8
5 Analys	8
5.1 Hemlöshet	8
5.2 Sociala samtal	8
5.3 Försämrade privatekonomi	9
5.4 Alla åldrar	9
6 Avslutning	9
Bilaga 1 – Program för Seniormånaden Årsrika	10

Inledning

Vi har under ytterligare ett år levt med en pandemi. På grund av detta har inte äldreombudet (ÄO) mött seniorer på de sedvanliga mötesplatserna, i föreningar och organisationer.

Trots det, så visar rapporten, att invånare i Borås vet att man kan vända sig till ÄO för att få råd, stöd och vägledning i situationer när livet är krångligt eller om man har något annat viktigt att föra fram.

Människor kontaktar ÄO av främst två skäl, antingen vill man ha information i en specifik fråga eller så har man ett behov av att samtala om något man funderar över. De personer som har ett behov av samtal har inte någon annan person att anförtro sig till av olika skäl. ÄO kom i kontakt med en äldre man som hade ett behov av ett samtal och som uttryckte sig som följer:

”... jag har inga vänner kvar längre, bara bekanta....”

Många gånger i livet är det viktigt att ha någon att tala med. Den person man väljer att anförtro sig till kan vara en maka/make, en vän, en diakon, en psykolog, en sjuksköterska, en kurator, en person som bemannar en samtalslinje, en seniorhälsokonsulent eller ett äldreombud.

1 Uppdrag och syfte

Funktionen ÄO har funnits i Borås Stad sedan 1 januari 2017 och är organiserad under Stadsledningskansliet, Kvalitet och utveckling.

ÄO ska vara en röst för seniorer i Borås och en länk till kommunens tjänstepersoner och politiker. Uppgiften att vara en länk mellan stadens invånare och politiker finns att läsa om i Visionen om Framtidens Borås. Här kan man läsa följande: ”Oavsett ålder och livssituation får invånarna stöd för att kunna leva ett rikt liv. Alla i Borås är viktiga och kan vara delaktiga i hur vårt samhälle utvecklas. Vi tar gemensamt ansvar för varandra genom att visa tillit och bjuda in till dialog”.¹

ÄO:s uppdrag är att på en strategisk nivå driva ett äldreperspektiv i staden så att seniorers intressen och rättigheter tas tillvara i stadens olika verksamheter. ÄO ska även bidra till att öka kunskapen om målgruppens situation och behov.

En viktig del i uppdraget är att informera, stödja och vägleda i aktuella frågor. Invånarna kontaktar ÄO i de mest skiftande frågor och ärenden – varav en del är mer komplexa än andra. ÄO kontaktar olika instanser efter den enskildes behov och samarbetar med förvaltningar och organisationer. Två gånger per år görs avstämningar med Vård- och äldreförvaltningens ledningsgrupp.

ÄO får synpunkter och förslag inom många varierande ämnesområden som förs vidare till ansvariga tjänstepersoner. De synpunkter och förslag som inte tillhör kommunens ansvar, har lämnats vidare till berörd myndighet, bolag eller annan instans.

I uppdraget ingår att ta fram en årlig rapport som lämnas till Kommunstyrelsen.

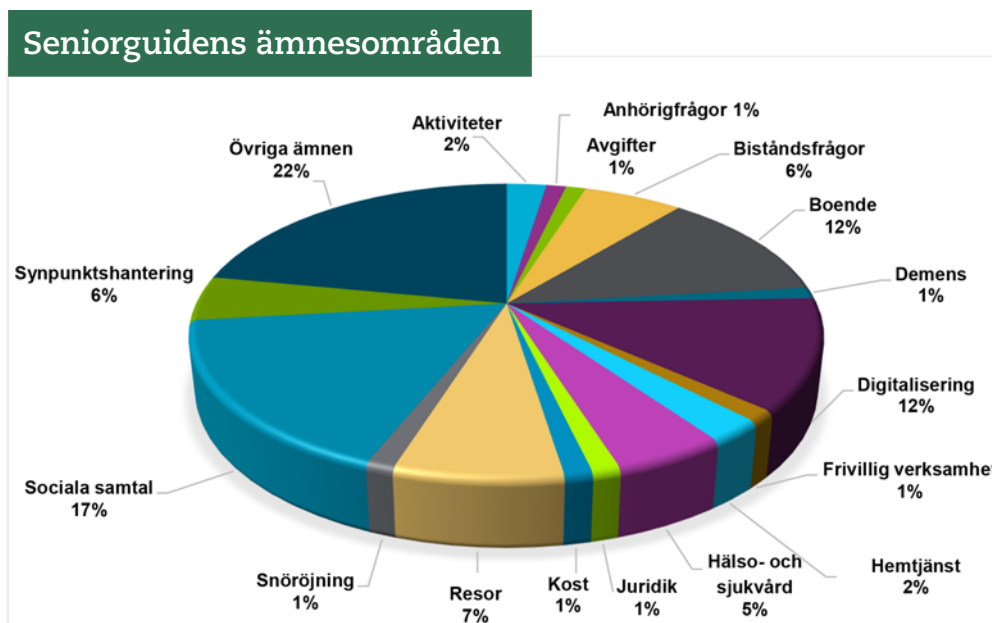
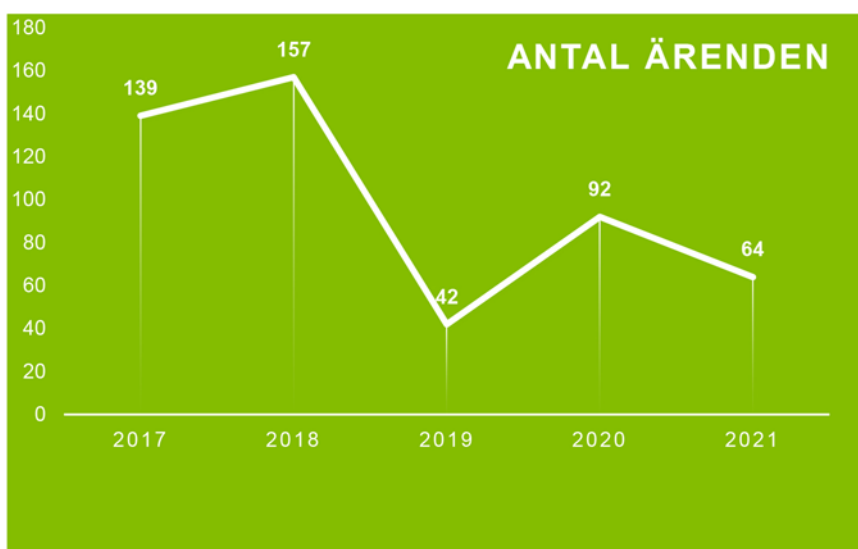
I årets rapport uppmärksammas hemlöshet, sociala samtal, försämrad privatekonomi och kontakter med alla åldrar.

¹ Vision om framtidens Borås. 2021

2 Beskrivning av nuläge

2.1 Seniorguiden

Seniorguiden är en funktion där ÄO besvarar och/eller lotsar vidare till rätt instans i frågor gällande seniorer. Samtalen har varit mycket varierande och förutom frågor har det varit samtal som gäller vägledning, rådgivning och stöd, d.v.s. sociala samtal. Totalt har det varit 64 kontakter via Seniorguiden under året, via telefon, mail eller övriga kontaktsätt. Det är en minskning i jämförelse med förra året. Förklaringen kan vara pandemin som bröt ut år 2020. ÄO fick mycket samtal av social karaktär, då många seniorer var oroliga och kände sig ensamma och isolerade i hemmen. Under år 2021 levde vi fortfarande i pandemin, men under lugnare former och livet verkade återgå lite mer åt tidigare vanor, dels eftersom många människor har blivit vaccinerade och dels att många människor vant sig vid att hantera vardagen. Seniorhälsokonsulenterna har också fått ett ökat antal sociala samtal under året.

I ett samtal kan flera ämnen och frågor uppkomma. Diagrammet visar de områden som samtalen har berört.

Som man kan utläsa i diagrammet är det mest digitalisering, boendefrågor, sociala samtal och övriga frågor som dominerar.

Digitaliseringsfrågorna har handlat mycket om surfplatteprojektet som pågår i Borås Stad. Projektet har uppmärksammats av bl.a. media och startades 1 september med utlån av surfplattor till seniorer 75 år och äldre. I första omgången lånades 337 surfplattor ut och under år 2022 kommer ytterligare surfplattor att lånas ut. Syftet är att motverka digitalt utanförskap samt bidra till att seniorer blir nyfikna, förväntansfulla och trygga i digital teknik.

Surfplatteträffar	Antal seniorer	Deltagare/ träffar	Procent	Antal grupper	Deltagare/ grupp
Pilot	90	68	75%	11	6,2
Anmälan 1/9	247	177	72%	28	6,3
Totalt 2021	337	245	73%	39	6,3

Boendefrågorna handlar till största delen om att det är svårt att hitta en bostad. Människor vänder sig till ÄO för att få information om kommunala boenden, och många invånare tror att det finns en särskild kommunal bostadskö för seniorer.

De sociala samtalen – se analysdelen avsnitt 5.2

2.2 Besök

Emellanåt framförs det önskemål om att få göra enskilda besök på kontoret eller att ÄO gör ett hembesök hos senioren. Under året har inga bokade besök gjorts på grund av pandemin.

2.3 Synpunkter

Under ett verksamhetsår kommer ÄO i kontakt med många av Borås Stads invånare och får ta del av många synpunkter och klagomål. Dessa lämnas vidare i stadens Synpunktshanteringssystem, antingen av den enskilde själv eller av ÄO, om inte den enskilde själv har förmågan.

Under året inkom totalt 10 synpunkter. Av dessa gällde 9 kommunal verksamhet. Synpunkterna handlar om beröm, insatser, biståndsbedömning, avgifter samt information.

2.4 Information

En del av uppdraget är att vägleda, informera och få till sig åsikter, synpunkter och förslag. Därför besöker ÄO föreningar, organisationer, mötesplatser, anhöriggrupper och andra intresserade. Inga besök har gjorts under året på grund av pandemin.

För att sprida information om seniorfrågor, främst nationellt men även internationellt, har ÄO startat en sida på Facebook för de som är intresserade "Äldreombud i Borås Stad".

I mars 2021 hade Mänskliga rättigheterstrategens nyhetsbrev² fokus på seniorer. ÄO medverkade under rubriken "En röst för äldre i Borås".

2.5 Omvärldsbevakning

2.5.1 Nationellt nätverk

ÄO deltar årligen i ett nationellt nätverk för att knyta nya kontakter, få kunskap om hur andra ÄO och liknande funktioner arbetar samt för att informera om Borås Stads arbete med seniorfrågor. År 2021 genomfördes den årliga träffen digitalt.

² Ålder är bara en siffra (mailchi.mp)

2.5.2 FN:s decennium av hälsosamt åldrande

FN har utropat år 2021–2030 till ”the Decade of Healthy Ageing” och vill uppmärksamma äldre och vad som görs globalt för denna åldersgrupp under decenniet. Det finns omkring 1 miljard människor som är 60 år eller äldre och demografin visar en snabb ökning. Det påverkar våra samhällen i hela världen och FN belyser att det finns allvarliga luckor i politik, system och tjänster när det gäller äldre människor.

För att främja ett hälsosamt åldrande kommer det att krävas förändringar i samhället, både tankesättet kring åldrandet och rent praktiska förändringar. På FN:s webbsida³ kring decenniet av hälsosamt åldrande finns ett flertal förslag på åtgärder och andra dokument som man kan ta del av vid intresse. Det finns t.ex. en handlingsplan, dokument kring covid-19, åldersdiskriminering, hälsa, ensamhet.

3 Pågående arbete

3.1 Förebyggande information

ÄO samordnar arbetsgruppen ”Förebyggande information”, som består av representanter från pensionärs- och funktionshinderföreningarna samt tjänstepersoner från Fritids- och folkhälsoförvaltningen (FOF) samt Vård- och äldreförvaltningen (VÄF).

Syftet är att ta fram ett koncept för hur vi kan förmedla information om verksamheter och ämnen som är relevanta för att främja seniorers hälsa och livskvalitet som också leder till ett gott och tryggt liv på äldre dagar. Detta kan ske på olika sätt t.ex. stor mässa, minimässa, temavecka, utbildningar, föreläsningar.

Under år 2020 ställdes arbetet in på grund av pandemin, men har under år 2021 kommit igång igen. En minienkät skickades under hösten ut till 17 förvaltningar, 47 pensionärs- och funktionshinderföreningar samt till 224 övriga föreningar. Enkäten hade som syfte att ta reda på vilka evenemang som är intressanta för förebyggande information och hur ofta det skulle äga rum.

Svarsfrekvensen var låg, 19 %. Det är svårt att dra en slutsats på grund av den låga svarsfrekvensen, eftersom svaren på de mest valda alternativen är jämna.

Arbetet kommer att fortsätta under år 2022.

³ <https://www.who.int/initiatives/decade-of-healthy-ageing>.

3.2 Seniormånad

1 oktober är FN:s internationella äldredag och under år 2020 uppmärksammades denna dag för första gången i Borås. Det blev en hel månad kring ämnet seniorer och var ett samarbete mellan pensionärsorganisationerna, Fritids- och folkhälsoförvaltningen, Vård- och äldreförvaltningen och Stadsledningskansliet. Under oktober månad genomfördes många aktiviteter och den nationella utställningen Årsrika fanns att beskåda på Träffpunkt Simonsland. Månadsprogrammet finns med som bilaga 1 i slutet av rapporten.

3.3 Stödlinjen

ÄO har bemannat Stödlinjen tillsammans med andra tjänstepersoner från olika förvaltningar. Stödlinjen var en telefonlinje, som öppnades upp i mitten av mars 2020. Syftet var att stödja personer i riskgrupper, speciellt för personer 70 år och äldre. Stödlinjen har haft samarbete med föreningslivet, civilsamhället, näringslivet och flera av kommunens förvaltningar. Kommunala tjänstepersoner har bemannat Stödlinjen, tagit emot ärenden och fördelat dem till personer i föreningar, organisationer, frivilliga personer i staden (MedBoråsare) och till kommunens tjänstepersoner, som har utfört ärendena praktiskt. Ärenden har varit matinköp, apoteksärenden, sociala samtal samt övriga ärenden. Stödlinjen pausades efter midsommar år 2021. Totalt genomfördes 3 511 ärenden.

3.4 Revidering av pensionärs- och funktionshinderrådets reglementen

Det är dags att göra en revidering av pensionärs- och funktionshinderrådets reglementen. En arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner från Fritids- och folkhälsoförvaltningen, Sociala omsorgsförvaltningen, Vård- och äldreförvaltningen och Stadsledningskansliet har arbetat fram en enkät, som ledamöterna, ersättarna, politikerna och tjänstepersonerna i råden kommer att besvara under våren 2022. Syftet med enkäten är att svaren ska vara ett underlag för att utvärdera hur nuvarande reglementen har fungerat. I arbetsgruppen som analyserar resultatet ska ledamöter och tjänstepersoner från råden ingå. Förslag till nytt reglemente kommer under hösten 2022.

3.5 Hälsoenkät

ÄO ingår i en förvaltningsöverskridande arbetsgrupp och som tillsammans tagit fram en Hälsoenkät som skickades till 6 000 seniorer i slutet av året. Syftet är att skaffa mer information om seniorers hälsa och mående för att bättre kunna möta olika behov. Hälsoenkätens resultat kommer att redovisas under år 2022 och ingå i nästa upplaga av Välfärdsbokslutet.

4 Förbättringsområden

Under de senaste åren har invånarnas kontakter med ÄO inte varit så många och därmed har också antalet synpunkter och förslag till ÄO minskat sedan tidigare år. En tolkning av detta kan vara att stadens informationsarbete och hantering av synpunkter fungerar bra samt att synpunkterna även kommer till andra funktioner i kommunen. År 2021 kan inte några förbättringsområden föreslås grundat på ÄO:s statistik.

5 Analys

De områden, som ÄO belyser i årets rapport är grundade på statistiken från de kontakter och samtal som når ÄO.

5.1 Hemlöshet

ÄO skrev om hemlöshet i rapporten för år 2020 och även under år 2021 varit ett återkommande ämne.

Människor i olika åldrar har kontaktat ÄO på grund av att de behöver råd och stöd när det gäller deras boende. ÄO har haft kontakt med en hemlös 25-årig person, som inte har några vuxna i sitt nätverk och som var i behov att få tala med någon, få tröst och hopp i sin situation. Denne person har återkommit per telefon flera gånger under året som har gått.

Andra exempel är seniorer som har fått flytta hem till sina barn på grund av hemlöshet, antingen efter hyreshöjning eller efter att deras livssituation ändrats t.ex. blivit änka/änkeman.

5.2 Sociala samtal

Även detta område belyste ÄO i sin rapport för år 2020. Naturligtvis har pandemin påverkat livssituationer för många människor och flera seniorer har kontaktat ÄO på grund av att de känt sig oroliga, ensamma och isolerade i sina hem på grund av pandemin.

De sociala samtalen har dock minskat, från 28 % år 2020 till 17 % år 2021. Förklaringen till detta kan vara att många människor har blivit vaccinerade för Covid-19 och vant sig vid att hantera vardagen på ett nytt sätt.

Ytterligare en orsak till att de sociala samtalen minskat kan vara att Seniorhälsokonsulenterna har fått ökade antal sociala samtal under året. Seniorhälsokonsulenterna kontaktar alla seniorer som har fått ett beviljat trygghetslarm och erbjuder dem ett förebyggande hembesök. Dessutom utbildar de seniorer i digital teknik, driver surfplatteprojektet och får ärenden från biståndshandläggarna om ensamma personer som behöver ett samtal eller besök.

I början på år 2022 kommer Träffpunkt Simonsland att öppna en social samtalslinje. Vid kontakt kommer Frivilligcentralen att sammanföra personer, som har ett behov av ett samtal, fika i sällskap med någon annan eller ta en promenad tillsammans.

ÄO har gjort tre orosanmälningar under året.

5.3 Försämrad privatekonomi

Flera seniorer som kontakter ÄO berättar att ekonomin har blivit sämre och konsekvenserna av detta leder till att man måste lämna sin bostad (se 3.1).

Andra exempel är seniorer som har blivit änkor/änkemän och har därmed fått en förändrad ekonomi.

Några personer har en låg pension och kan därmed inte delta i samhället på samma sätt som andra personer t.ex. delta i aktiviteter, åka på resor, äta på restaurang. Flera seniorer har uttryckt att de inte har råd med något annat efter att ha betalat hyra, mat och mediciner.

Två orosanmälningar har gjorts av ÄO på grund av att seniorer inte har haft råd att handla mat. Anmälningarna har gjorts i samarbete med Budget- och skuldrådgivningen, Vård- och äldreförvaltningen och Försörjningsenheten.

5.4 Alla åldrar

De personer som kontakter ÄO är inte bara seniorer, det kan vara människor i alla åldrar. Dessa personer är i en kris eller har bekymmer av något slag och behöver samtala, få råd, stöd och/eller vägledning av någon oberoende person. Under tidigare år har anhöriga till seniorer eller personer som varit intresserad av äldrefrågor kontaktat ÄO.

Utmärkande för år 2021 är att fler yngre personer har kontaktat ÄO i andra frågor än äldrefrågor. Exempel på frågor har varit hemlöshet, spelberoende, ekonomibekymmer.

Anhöriga till personer som har insatser med stöd av Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är också en ny grupp som har kontaktat ÄO. Kontakten har tagits på grund av att de vill tala med en oberoende person om insatser deras närstående har eller har haft, kring rättigheter, bemötande m.m.

6 Avslutning

Året som har gått visar att ÄOs uppdrag är brett – personer i alla åldrar kontakter ÄO för att få råd, stöd, vägledning eller bara för att samtala en stund när man har bekymmer av olika slag. Sammanfattningsvis har den röda tråden för år 2021 varit att människor, oberoende ålder, har ett behov av att kunna vända sig till någon när livet krånglar...

Bilaga 1 – Program för Seniormånaden Årsrika

Årsrika

1-29 oktober 2021

Träffpunkt Simonsland

1 oktober Vernissage och invigning, mellan kl. 13.00-14.30

Körsång i entrén av Fasetterna, Föreningen Aktiva Seniorer, kl. 12.40-13.00

Invigningstal av Elisabeth Ohlson, konstnären till Årsrika, kl. 13.00-13.30
Marianne Pipin Ekström, ”omslagskvinnan” minglar och berättar om utställningen.

Square Dance i entrén av Borås Hembygdsgille Squaredancers, kl. 14.30-15.00

Kostnadsfria föreläsningar och aktiviteter

4/10	Bevara din munhälsa Monica Ringdahl	Kl. 14.00-15.00 Åsikten, plan 2
5/10	När mormor blev digital Madelene Alfinsson o. Lena Dahlberg	Kl. 10.00-11.00 Café Festligheten, plan 2
7/10	Varför reagerar jag som jag gör? Claes Björnram	Kl. 14.00-15.00 Åsikten, plan 2
12/10	70 är det nya 50 Hanna Falk Erhag, AgeCap	Kl. 10.00-11.00 Café Festligheten plan 2

Kostnadsfria föreläsningar och aktiviteter

13/10	Varför reagerar jag som jag gör? Claes Björnram	Kl. 14.00-15.00 Åsikten, plan 2
19/10	Äldre och åldrande, historiskt perspektiv Ulrika Lagerlöf Nilsson, AgeCap	Kl. 14.00-15.00 Åsikten, plan 2
20/10	Hälsosamt åldrande Lina Evaldsson och Johanna Nylund	Kl. 10.00-10.45 Åsikten, plan 2
21/10	Föreningen Aktiva Seniorer (FAS) Månadsmöte med föreläsning av Anton Spets, Borås stadsträdgårdsmästare	Kl. 14.00-15.00 Åsikten, plan 2
25/10	Alkohol och äldre Marielle Johansson och Emelie Risbeck	Kl. 14.00-14.45 Åsikten, plan 2
27/10	Alkohol och äldre Marielle Johansson och Emelie Risbeck	Kl. 10.00-10.45 Café Festligheten, plan 2
27/10	Hälsosamt åldrande Lina Evaldsson, Johanna Nylund	Kl. 14.00-14.45 Café Festligheten, plan 2

Öppet forum:

Ett kort seminarium via web eller av person på plats. Därefter fika med diskussion och frågor. Begränsat antal deltagare. Anmäl dig till äldreombudet, tel. 033-35 30 59 eller maria.hallman@boras.se

Program:

Tisdag 5/10	kl. 10.00-11.30	Ålderism och mediabilden av äldre
Torsdag 14/10	kl. 10.00-11.30	Syn och hörsel, med syn- och hörselinstruktör Lize Hällzon.
Tisdag 19/10	kl. 10.00-11.30	Ensamhet hos äldre, samarbete med Svenska kyrkan.
Torsdag 21/10	kl. 10.00-11.30	Psykisk hälsa på äldre dagar, anhörigkonsulent Agneta Gustafsson.
Tisdag 26/10	kl. 10.00-11.30	Öppet forum på finska med finskt förvaltningsområde.
Torsdag 28/10	kl. 10.00-11.30	Öppet forum på finska med finskt förvaltningsområde.

Övrigt:

Torsdagen den 7 oktober kl 17.30-19.15, på Vuxenskolan Borås, Druveforsvägen 8.

Vad gör en Anhörigkonsulent?”. Länk till anmälan:

<https://www.sv.se/avdelningar/sv-sjuharad/kurser/forelasning-vad-gor-en-anhorigkonsulent/>

Svenska kyrkan i Borås kommer att uppmärksamma Seniormånaden genom en enkel utställning om temat ”Ensamhet”. Utställningen kommer att finnas på Träffpunkt Simonsland och på Mötesplatser för seniorer i Borås Stad.

KONTAKTA ÄLDREOMBUDET

Maria Hallman

TELEFON: 033-35 30 59

E-POST: maria.hallman@boras.se

SMS: 0734-32 80 68

BORÅS
STAD

Postadress 501 80 Borås **Besöksadress** Stadshuset, Kungsgatan 55
Telefon 033-35 70 00 **e-post** boras.stad@boras.se **Webbplats** boras.se